

Norsk Vanns veiledning **Selvkostberegninger for kommunale VA-tjenester**

ved May Rostad, Kinei AS

DIHVA og DISFVA
”Viktige VA-utfordringer for framtiden-
Rammevilkår og regler”
Solstrand hotell 30. – 31.mars 2011

Aktuelt fra andre
Norsk Vann mener
Saker på høring
Regelverk innen VA

Regelverks-
database

VA-jus database

Selvkostveiledning

EU-direktiver

Standarder

Godkjenningsordninger

Aktuelt fra
domstolene

Eksempler og
tolkninger

Rekruttering og
utdanning

Informasjon om VA

Skolemateriell

Debatt

Nettstedkart

Selvkostveiledning

Her finner du gjeldende utgave 2 av Norsk Vanns veiledning "VA-tjenestene produsert i kommuner og selskaper", som regelverksstatus pr. oktober 2008.

Veiledningen er skrevet av May Rostad, Kinei AS. Norsk Vann fungert som referansegruppe for arbeidet.

Selvkostveiledningen er et tilbud forbeholdt Norsk Vann organisasjoner og andre med særskilt avtale, som må være registrert i veiledningen på skjermen.

Det tas sikte på en jevnlig oppdatering og utvidelse av veiledningen i utvikling i regelverk og tolkninger. Vi oppfordrer brukerne til å sende inn erfaringer med veiledningen og evt. behov for videreutvikling til toril.hofshagen@norsk vann.no.

[Selvkostveileder_Rev2008](#) (1,63 MB)

Norsk Vann

Selvkostberegninger for VA-tjenestene
produsert i kommuner og selskaper
Veiledning fra Norsk Vann

Innhold i veilederen

- Regelverket for selvkostberegninger
- Krav til selvkostberegninger, regnskap og rapportering
- Kostnadselementene i selvkostberegningen
- Selvkostregnskapet versus virksomhetsregnskapet
- Omlegging av praksis slik at de er i samsvar med regelverket senest fom. 2003

Versjon 3 – vil foreligge i oktober 2011

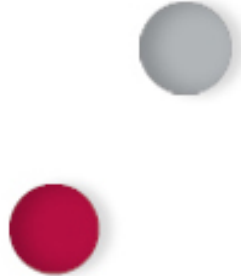

1. Hva er selvkost?

Definisjoner selvkost

- **KRDs selvkostretningslinjer H-2140:**
 - Selvkost er den merkostnaden kommunen påføres ved å produsere en bestemt vare eller tjeneste
- **Forurensningsforskriften kap. 16 § 1:**
 - VA-gebyrene skal ikke overstige kommunens nødvendige kostnader på henholdsvis vann- og avløpssektoren
 - Selvkost = Maks salgspris
- **Økonomisk definisjon:**
 - Selvkost eller fullkost for et produkt omfatter alle virksomhetens indirekte - og direkte kostnader forbundet med å produsere og distribuere produktet/tjenesten
 - Inkluderer også alle de faste kostnadene
 - Selvkost + fortjeneste = Salgspris

Hvem omfattes av selvkostregelverket for kommunale VA-tjenester?

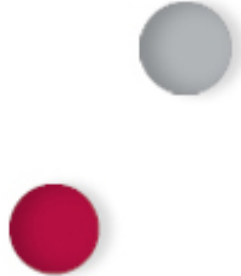
Hvem omfattes av regelverket?

- **Lov om vass- og kloakkavgifter §1:**
 - *Når ein fast eigedom har tilknyting til kommunal vass- eller kloakkleiding, anten beinveges eller gjennom privat samleiding, har eigaren skyldnad til å svare vass- og kloakkavgift til kommunen*
 - Gjelder bolig-, fritidsbolig- og næringseiendommer
 - Kommunen som regulatoren fastsetter VA-gebyret
- **Om infrastrukturen er privat eller kommunal avgjør om regelverket gjelder:**
 - Hvis 100 % kommunalt – kommunale VA-gebyr/selvkost
 - Hvis 100 % privat – omfattes ikke av selvkostregelverket
 - Mixet eierskap – sak ligger i departementene for avklaring

Alle i produksjonskjeden omfattes

- **Kommunens VA-etat, VA-foretak eller VA-AS**
- **Interkommunale selskap (IKS):**
 - Selskapets selvkostberegning = inntekten til selskapet
 - Delprodusent - selskapet er kommunens "underleverandør" og kommunene "eier" abonnentene og får inntekten fra kommunen
 - IKS med totalansvar inkl. eierskap – ansvarlig overfor abonnenter og myndigheter og krever inn gebyrene basert på selvkost direkte fra abonnentene
- **For selskap som evt. har konkurrert om produksjon av kommunens selvkosttjeneste:**
 - Anbudsprisen gjelder som selvkost

Avgrensning selvkosttjenester

Avgrensning mot andre tjenester

- Kun kostnader som er kommunens merkostnader med produksjon av VA-tjenestene
- Dokumentere at VA-gebyrene ikke subsidierer annen kommunal virksomhet
- Alle kostnadene som inngår i selvkostregnskapet må refereres til regnskapsførte tall:
 - Hvor stor andel av kommunens, etatens, personens, utstyrets "total" er henført til produksjonen av hhv. vann og avløpstjenesten
 - Angi en etterprøvbar fordelingsnøkkel
- Avgrensninger som ikke er helt klare:
 - *Overvann defineres som avløpsvann i F-forskriften, men det kan være avgrensning mot ren vei og gater – og som skal skattefinansieres.....*
 - *Lokal overvannshåndtering*
 - *Kostnader med tømning av gatesandfang.....*

Avgrensninger innen VA-virksomheten

- Inntekter fra salg av biprodukter eller tjenester til andre enn abonnentene skal trekkes i fra bruttokostnadene hvis det produseres med samme driftsmidler som VA-tjenesten:
 - Salg av energi
 - Inntekter fra salg av vann eller avløp til andre enn kommunens egne abonnenter
 - "Salg av tjenester"/utleie av utstyr til andre kommuner, eks. Lekkasjesøking
 - Private anleggstilskudd trekkes fra avskrivningsgrunnlaget for investeringer (Netto-prinsippet)
- Tilskudd til fornyelse av private stikkledninger er ikke henførbare til kommunens selvkost

Avgrensinger mot myndighets- og vannmiljø/vannressursforvaltningsoppgaver

Hva er kommunens merkostnader med produksjon av VA-tjenester:

- Hovedplaner for vann og avløp – strategisk planlegging for utbygging av VA-infrastrukturen og opprydning relatert til kommunale utslipp
- Opprydningstiltak i resipient som skyldes tidligere utslipp av kommunalt avløpsvann kan henføres
- Kostnader med overordnet vannmiljø- og/eller vannressursplanlegging og – overvåking skal ikke henføres
- Åpning av bekkelukninger/sikring av bekkeskråning/div.vann i by-prosjekter/generelle flomforebyggende tiltak kan ikke henføres
- Oppgaver som kommunal forurensningsmyndighet kan ikke henføres:
 - Kommunalt F-tilsyn utslipp fra mindre anlegg (kap. 12)
 - Forurensningstilsyn utslipp fra mindre tettsteder (Kap. 13)
 - Forurensningsmyndighet oljeavskillere og påslipp av industriavløpsvann (Kap. 15)

Avgrensning i VA-selskap

- **Selskap som i det alt vesentlige produserer selvkosttjenester for eierkommunene:**
 - Inntekter fra salg av evt. biprodukter trekkes fra bruttokostnadene hvis samme produksjonsmidler som selvkosttjenesten
 - Salg av vann/rensing av avløp til andre enn eierkommunene selges også til selvkost eller??? – avklares i kommende revidering
- **Selskap som også driver ervervsvirksomhet:**
 - Andelen som er ervervsvirksomhet er skattepliktig
 - Hvis større omfang (> 20%), bør det etableres datterselskap – AS for ervervsvirksomheten

Er ledelsen henførbar til selvkost?

- Virksomhetsledere for VA er henførbare:
 - Fordel stillingene mellom de aktuelle funksjonene
- Tekniske ledere/etatssjefer/resultatenhetsledere som indirekte arbeider med VA
 - Fordel stillingen på de aktuelle funksjonene
- I VA-selskap er både ledelse og styret henførbar
- Rådmenn og kommunalsjefer er vanligvis ikke henførbare (ikke merkostnad)
- Politiske utvalg og kommunestyret er heller ikke henførbare (ikke merkostnad)

Selvkostberegningen – de viktigste reglene

Krav

- Krav til selvkostbudsjett for 4-årig økonomiplanperiode i forbindelse med kommunestyrets vedtak om neste års VA-gebyr
- Krav til selvekostregnskap - dokumentasjon for overholdelse av selvkostregelverket når regnskapstallene foreligger
- Krav til KOSTRA-rapportering (ekstern rapportering)
 - KOSTRA-regnskapet
 - Selvkostregnskap på skjema 23 – grunnlag for KOSTRA nøkkeltall

AVLØP - Økonomiplan 2009-2012

Grunnlag for fastsetting av avløpsgebyr 2009

Alle beløp i 1000 kr	Regnskap 2007	Budsjett 2008	Budsjett 2009	Budsjett 2010	Budsjett 2011	Budsjett 2012
Investeringer i nye anlegg	901	5469	25000	3000	4500	500
Reinvesteringer	4272	3698	4500	13000	10500	14500
Sum investeringer ¹⁾	5173	9167	29500	16000	15000	15000
Kostnader:						
Administrasjon (indirekte henførb.kostn)	934	787	787	787	787	787
Drifts- og vedlikeholdsutgifter	18271	25700	24000	23000	22000	22000
Sum kapitalkostnader	11253	10671	12819	14312	15750	16472
Brutto årskostnader:	30458	37158	37606	38099	38537	39259
Selvkostberegningen ²⁾	26462	33258	33606	34099	34537	35259
Inntekter:						
Årsgebyrer	28411	26443	27015	27587	28445	29160
Tilknytningsgebyrer	5875	5875	5875	5875	5875	5875
Sum gebyrinntekter	34286	32318	32890	33462	34320	35035
Andre inntekter	3996	3900	4000	4000	4000	4000
Sum inntekter:	38282	36218	36890	37462	38320	39035
Selvkostfond:						
Avsetning til fond / Bruk av fond (+/-) ³⁾	7824	-940	-716	-637	-217	-224
Selvkostfond etter årets endring	2500	1662	1032	449	263	53
Renteberegning selvkostfond ⁴⁾	103	85	54	30	15	6
Saldo selvkostfond	2603	1748	1086	479	277	60
Dekningsgrad avløpsgebyrer	130 %	97 %	98 %	98 %	99 %	99 %
Årsgebyr - satser:						
Mengdevariabelt gebyr kr/m3	12.00	11.30	11.50	11.70	12.00	12.25
Fast gebyr boliger, kr/år	0	0	0	0	0	0
Årsgebyr bolig 150 m3/år, kr/år	1800	1695	1725	1755	1800	1838

Selvkost

+ Indirekte henførbare kostnader

Beregnet andel av kostnader på funksjon 120 og 130

+ Driftsutgifter

Bokførte kostnader på funksjon 340, 345, 350 og 350

- Lønn
- Kjøp av varer og tjenester
- Ekstern tjenesteproduksjon i foretak eller selskap
- Overføringer

+ Kapitalkostnader

Kalkulatoriske kostnader

- Avskrivninger
- Kalkulatoriske renter

- Andre inntekter

Bokførte inntekter som ikke er gebyr

= SELVKOST

Kommune-
regnskap
funksjon
vann og
avløp

Inntekter

+ Årsgebyr

- Fastledd
- Forbruksledd

+Tilknytningsgebyr

= Gebyrinntekter

+ Andre inntekter, eks:

- Salg av VA til andre kommuner
- Salg av energi eller andre biprodukter fra produksjon
- Overskudd salg av anleggsmidler (over bokført verdi)

= Sum inntekter

Selvkostregnskapet – over og underskudd på selvkost

1000 kr	Regnskap				
	2003	2004	2005	2006	2007
Selvkost	8400	8500	9500	11000	11000
Gebyrinntekter	8400	10000	10000	10000	10000
Avsetning/bruk av selvkostfond	0	1500	500	-1000	-1000
Resultat	0	0	0	0	0
Saldo selvkostfond	0	1500	2000	1000	0

- Selvkostfondet balanserer regnskapet
- Utjevner svingninger i kostnader over år
- Overskudd på selvkostfondet kan ikke benyttes til direktefinansiering av investeringer
- Det er ikke lov å budsjettere med underskudd hvis kommunen har vedtatt at selvkost skal gjelde

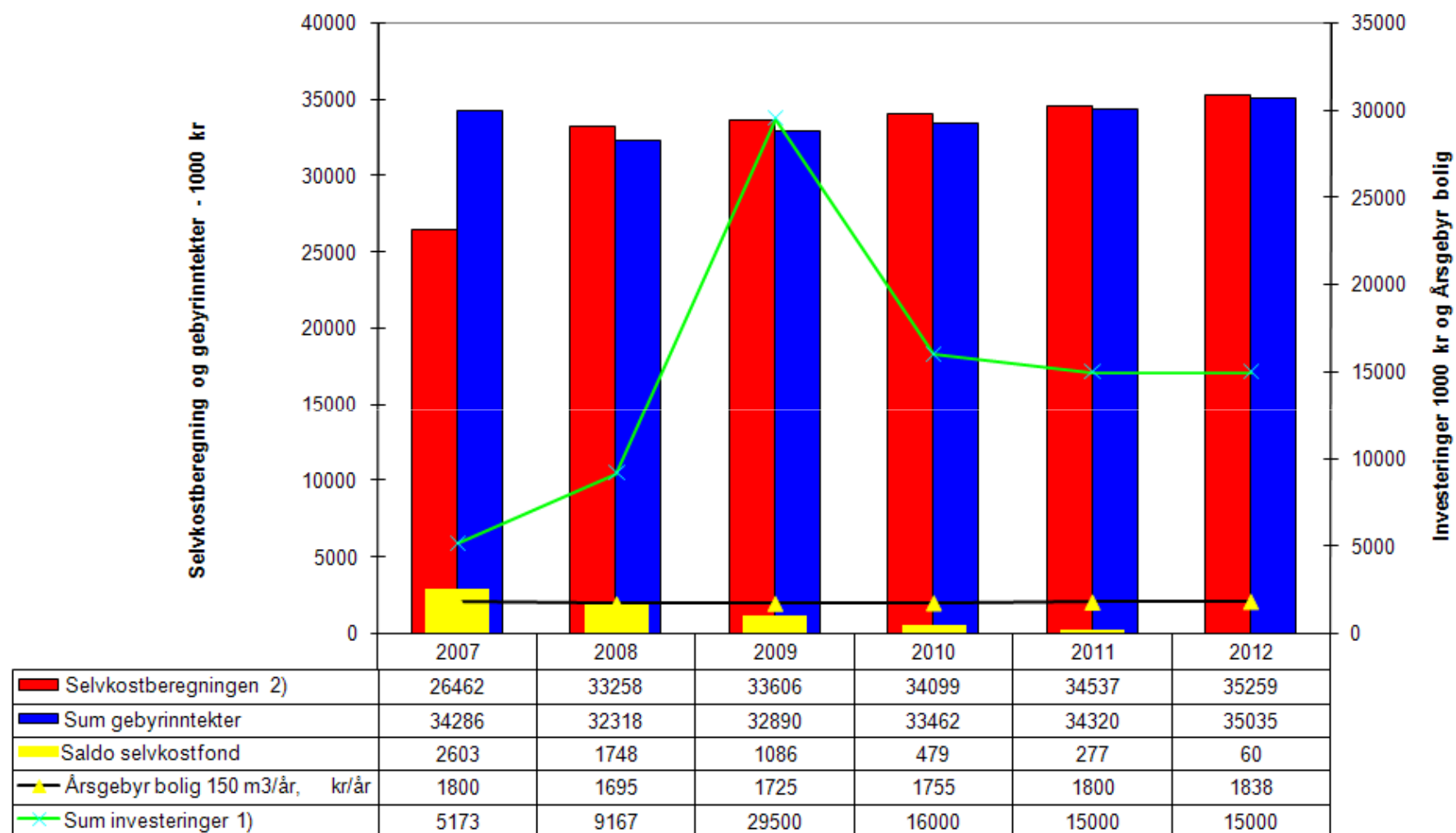
Praktisering av selvkostprinsippet

- **Kommunen har ikke plikt til å ha selvkostdekning på VA-tjenestene:**
 - Underskudd OK
 - Gebyrinntektene skal ikke overstige beregnet selvkost
- **Kommunestyret må vedta at selvkostprinsippet skal gjelde**
 - Gebyrinntektene kan ikke overstige selvkostnadene i et 3-5 årsperspektiv
 - Evt. underskudd på selvkostfondet må dekkes inn påfølgende år

Lovlig overskudd på selvkost

- Dersom kommunen planlegger en opptrapping av investeringene som vil gi økte selvkostnader og derav høyere årsgebyr, kan kommunen starte opptrapping av gebyrene i forkant av at investeringene gjennomføres for å utjevne gebyrøkningen over flere år for abonnentene
- Overskudd avsettes på selvkostfond i årene med overskudd og betales ned igjen når kostnadene øker

Avløpstjenesten - Økonomiplan 2009-2012

Kapitalkostnader

Anskaffelser av varige driftsmidler skal ikke føres i driftsregnskapet, men avskrives over økonomisk levetid

- **I selvkostregnskapet føres kapitalkostnader:**
 - Lineære avskrivninger over 5, 10, 20, 40 eller 50 år
 - Kalkulatoriske renter – Renten på norske statsobligasjoner med tre års gjenstående levetid + 1 %
 - Kalkulatorisk rente = Restverdi anlegg etter avskrivning* Kalk.rente
- **Varige driftsmidler (investeringer):**
 - Levetid over 3 år
 - Anskaffelseskostnader > kr. 100.000,-
 - Nye investeringer
 - Reinvesteringer

Avgrensning drift og investeringer

GKRS – Regnskapsstandard KRS nr 4

- **Vedlikehold = Driftsutgift:**

- Utgifter som påløper for å holde eiendelen i samme standard som den var på det opprinnelige anskaffelsestidspunktet gjennom avskrivningstiden

- **Påkostning = Investering:**

- Tiltak som fører eiendelen til en høyere standard eller til en annen funksjonalitet eller endret bruksområde enn den har vært i tidligere
- Tiltak som bidrar til å øke økonomiske levetid og/eller bidrar til å øke eiendelens kapasitet og funksjonalitet

- **For ledningsnettet gjelder spesielt:**

• Reparasjoner og utbedringer av et punkt på nettet	Vedlikehold
• Planmessig fornyelse med standard/kapasitetsøkning	Påkostning
• Planmessig fornyelse av ledningsstrek med samme funksjon	Valgfritt

Avskrivningsgrunnlag

- + Anskaffelseskostnaden på investeringsprosjektet
- + Byggelånsrenter i utbyggingsperioden, evt. kalkulatorisk renteberegning

- Anleggstilskudd (privat eller statlig)

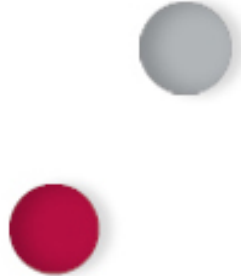
= Netto avskrivningsgrunnlag

- I kommuneregnskapet benyttes brutto avskrivningsgrunnlag
- I selvkostkalkylen skal det anvendes netto grunnlag, da dette er kommunens merkostnad
- Nye investeringer skal inngå i avskrivningsgrunnlaget senest året etter at anleggsmidlet er tatt i bruk

Indirekte henførbare kostnader

Aktuelle kostnader	Funksjon 120/130 1000 kr	Fordelings- nøkkel, f.eks:	% andel vann	Vann 1000 kr	% andel avløp	Avløp 1000 kr
Regnskaps- og innfordringsfunksjon		Antall bilag				
Kontorstøtte		Antall bilag				
Revisjonsfunksjon		Antall ansatte				
Personalfunksjon og velferdstiltak ansatte		Antall ansatte				
Sentral opplæring		Antall ansatte				
Kantinedrift		Antall ansatte				
Hustrykkeri		Volum				
IKT drift og opplæring		Systemavh.				
Sentralbord, post, tele		Antall ansatte				
Juridisk bistand		Antall saker				
SUM						

Alle kommuner trenger et verktøy for selvkostberegninger

Flere produkter på markedet.
Kinei selger ett som er
regnearkbasert

Avløpstjenesten - hovedplan 2012-2025

Grunnlag for fastsetting av avløpsgebyr

	Regnskap 2010	Budsjett 2011	Budsjett 2012	Budsjett 2013	Budsjett 2014	Budsjett 2015	Budsjett 2016	Budsjett 2017	Budsjett 2018
Investeringer i kommunale anlegg	362	475	500	9775	34225	2100	500	1883	500
Sum investeringer	362	475	500	9775	34225	2100	500	1883	500
Kostnader:									
Driftsutgifter inkl. administrasjon	3758	3758	3758	4220	4220	4233	4233	4243	4243
Kapitalkostnader	623	638	630	1649	4453	4502	4431	4457	4381
Brutto årskostnader:	4381	4396	4388	5869	8673	8735	8664	8700	8624
Kommunens selvkost ²⁾	3265	3280	3272	3277	3381	3443	3372	3408	3332
Inntekter:									
Årsgebyrer fra kommunens abonnenter	2725	2730	2738	2846	2953	3122	3291	3350	3409
Tilknytningsgebyrer fra kommunens abb.	0	13	25	319	319	500	500	175	175
Sum gebyrinntekter komm. abonn.	2725	2742	2763	3164	3272	3622	3791	3525	3584
Inntekter salg avløpsrensing NVA	1024	1024	1024	2500	5200	5200	5200	5200	5200
Andre inntekter	92	92	92	92	92	92	92	92	92
Sum inntekter kommunen:	3841	3858	3879	5756	8564	8914	9083	8817	8876
Selvkostfond kommunen:									
Overskudd/underskudd selvkostregnskap ³⁾	-540	-538	-509	-113	-109	179	418	117	252
Saldo selvkostfond etter årets endring	1262	777	304	196	100	286	714	857	1148
Renteberenging selvkostfond ⁴⁾	53	36	5	13	8	10	25	40	51
Saldo selvkostfond pr. 31.12	1315	813	309	209	108	296	740	896	1199
Arsgebyr inkl. mva:									
Mengdevariabelt gebyr, kr/m ³	19.39	19.39	19.39	19.39	19.39	19.39	19.39	19.39	19.39
Fast gebyr boliger, kr/år	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Årsgebyr bolig forbruk 150 m ³ /år, kr/år	3635	3635	3635	3635	3635	3635	3635	3635	3635
Antall abonnenter:									
Kommunale abonnenter	646	647	649	675	700	740	780	794	808
NVAs abonnenter	863	896	928	1004	1079	1244	1409	1483	1557